

missione fratrum ad Saracenos, & infideles, id cuiusvis fratris voluntari reliquit cum licentia Superioris. Ubi *Cord.* in *exposito*, ejus c. 9. 2. *in initio*, dicit, id ita dixit, quia nullus frater minor potest cogere ad has miliones. Et *D. Bonavent.* in *exposito*, regal. *Minorum* c. 12. docet, religiosos involuntarios non esse illuc mittendos. Merito ramen *Ludov.* *Lopez.* & *Manuel* inde excipiunt religiosos Societatis IESU, qui speciali voto ad hoc se aliigant, quatenus sunt profici quatuor veterum. Imo & reliquos solis simplicibus bienniis votis ligatos potest Generalis Societatis IESU obligare ad omnes has partes, & alias quantumvis remotas tendere ad confirmandum Evangelium, quia praecipuum hoc non excedit eorum institutum, sed illi conforme est, nam ut habetur in confirmationibus ejusdem Societatis, *par. 3. c. 2. litera G.* & *partes 6. c. 3. h. 5.* & in *Extravaganti. afermante Gregor. XIII.* viae religiosorum omnium huic Societatis, quacumque ex directione Romani Pontificis; aut Generalis paragrat, ac in quavis mundi parte vitam ager, ubi salvandarum, sua opera, animatum copiosus proventus ioperatur. Et ita docet *Ribadeney lib. de infinito Societatis*, c. 20.

48 At post Romanus Pontificis præcipere religiosis, ut ad Indos convertovergent, quod ipsi cura universali boni communis incumbat. Ita docet *Manuel Quaef. Regular.* tom. 3. qu. 19. art. ultim. Sed hoc intelligendum est, quod alii religiosi extra Societatem IESU, non ut virtute voti obediencia ab ipsi emissis potest ad hoc compellere: quia ratione eius voti non se obligant ad obediendum Pontificis in omnibus, sed sicut alii Praelatis regularibus in iis, in quibus non tenetur obediere. Infuper non potest Praelatum cogere religiosum ad acceptandum dignitatem extra religionem, docet etiam *Leonard.* n. 49. allegatus.

53 Quod si subditus iussus a Praelato admittere prelatum minus, ut aliquo impedimento affectus, tunc distinguendum est: nam triplex potest esse impedimentum. Quodammodo, quod subditus ipse amorem potest, ut si haberet proutum perverbi in peccato, quod proutum tenetur ipse amorem, ut, hoc impedimentum tenetur ipse amorem, ut obediatur. Aliud est, quod non ipse, sed Praelatus potest dispensare amorem, ut si irregulare ligatus sit, in qua ipse Praelatus dispense potest, & tunc debet impedimentum Praelato aperte, nisi alii dispensationem impetrat, & ipso dispensante tenetur obediere. Tandem aliud est, quod nec ipse religiosus, nec ille Praelatus potest amorem, & tunc non tenetur obediere. Atque ita docet *D. Th.* 2. 2. q. 195. art. 2. ad 2. *Tacuinum. clm num. 1. ad 2. 8. qu. 1.* *D. Antog.* 3. p. 17. 20. 2. 6. 307. lib. 10. ad *pp. 1. 2. 2. 2. 2.* ad 2. *Ubi bene addit.* quando subditus ea est affectum proutum pelle corporis, ut militatus eos sedare valeat, sed prudenter timeat fore, & superetur, non tenetur obediere, quia in moralibus, quod est valde difficile, & reputatur impossibile. Quando vero judicaret subditus se minus idoneum quo ad scientiam, & alias qualitates extrinsecas, quas Praelatus probus, & prudens nosset, benè aibi *sors cum syntesis*, verb. *Epiſcopi quaf. 3. dīl. 4.* teneri illamflare iudicio Praelati.

54 Ultimum deducitur, quid in ea questione dicendum sit, an licet religiosis tempore pelle fugere, an potius tenetur obediere Praelato subenti permanere, ac Sacramenta pelle infelix ministrare infar Parochorum, & ipsi quoque in necessariis ad corporis salutem inferire. *Armill. verb. ad 2. 8. 9. 1. Aug. verb. electio num. 30.* & *ibid. Armil. num. 37. Syl. verb. ad 2. 9. 195. Sot. lib. 10. art. 21. tradit. tenet religiosi* subditus obliganti ad acceptandum Episcopatum. Sed Episcopatus non ordinatur ex le bonum religionis, aut subditus, sed ad communem bonum Ecclesiæ. Insuper ex parte subditus, quia tamē tenetur obediere in iis, que sunt secundum regulam, pertinens ad statum religionis. At fieri Episcopum, non pertinet ad regarem viam, imo ab illa eximitur, & absurdum est post Praelatum subditum præcipere id, per quod ab eis obediencia eximitur. Secundo, quia ad cum solum pertinent cogere ad hoc qui potest Episcopum confirmare: per hoc enim potissimum confirmatur Episcopus. Hoc hanc confirmavit filius Pontificis est. Quare dum *D. Thom.* 2. 2. q. 185. art. 2. *Ricard.* quad. lib. 3. p. 21. *D. Antog.* 3. p. 17. 20. 2. 6. *Turverem.* c. ultim. n. 1. 8. 9. 1. *Aug. verb. electio num. 30.* & *ibid. Armil. num. 37. Syl. verb. ad 2. 9. 195. Sot. lib. 10. art. 21.* tradit. tenet religiosi subditus obliganti ad acceptandum Episcopatum, non nomine filius Praelatus diligenter. *Pontificis* & ita explicitur *Sot.* c. art. 21. ad 2. Probatur secunda pars, nempe, potest cogere Pontificem, qui hanc potestate indiget recta Ecclesiæ gubernatio: nam uniusquam secundum propriam voluntatem debet propriae fatus vacare, aliorumque quantum in se est, fugere, ut contat ex multis Sancctorum exemplis. Ergo aportant ut Christi in Ecclesia regnauerit potestates competentes acceptare aliorum representacionis, & Episcopatum. Cum autem cura totius Ecclesiæ sit pars Pontificis, debet pennis ipsum hanc potestatis manere. Et confirmatur, quia potestas civilis potest eis ad Republica munera capessenda cogere, & *magnificat.* C. de *Decretibus* lib. 11. & *toto ist. de exercitu. muner. etiam libro* & ita docent *Cord.* in *exposito*, *regul.* 2. *D. Franc.* c. 10. 90. 2. dicto 7. *Valent.* 2. *dīl. 10. 9. 3. p. 3. col. 2.* *conclu. 6. Ludov.* *Cap. 1.* *Infractor.* c. 56. col. 2. *Lemard.* lib. 2. *dict. 1. 4. 1. deb. 9. num. 76.* *Manuel.* 2. *toto summa c. 9. na. 5.* & *Quaef. regular.* tom. 3. *quaf. 10. art. ultim.* Dum autem dicunt illi *Antores* potest Romanum Pontificem adhuc cogere religiosos, intelligentium est, non ratione voti obediencia, sed modo, quem numerus præcipit explicamus; & ita docet *Leonard.* proxime adductus.

55 Addunt tamen *Ludovic.* *Lopez.* to cap. 56. col. 3. & *Manuel Rodig.* 2. *romo summa cap. 9. num. 6.* potest Praelatos regulares compellere subditos, ut parochorum munus inter Indos obeat. At id non placet; quia est præter religionem institutum, & res periculis plena. Nec obstat. Pium V. conciliante, ut eo manere fungi valent; quia id solum probat licitum eis eo fungi, non tamen ostendit eos possedisse.

56 Secunda conclusio. Religiosus iussus a Praelato religiosus inferire religiosi domelicis pelle infelix, in temporibus curam illorum agendo, cibaria, & medicamenta necessaria porrigit, tenetur obediere. Ratio est, quia ad regulam pertinet mutua ministeria ad conservationem boni iustitiae religiosi spectantia (ut probavimus *num. 9.*) inter quae non infinitum, sed principalem locum tenet infirmorum cura. Nec obstat, inde maximum mortis periculum religiosi intervenient immixtare: quia quando ratio boni communis, & conseruationis boni iustitiae religiosi id petit, ut contingat in hoc caſa, tenetur subditus obedire cum mortis periculo, non minus quam facilius iussus à Principe ire ad praetendit, tenetur parere, non obstante probabilissime mortis periculo inde immixtante. Atque ita docent *Cajet.* *Opuscul.* tom. 3. tral. 9. de vicendo obediencia, qu. unica, & regular, tom. 3. q. 31. art. 3.

57 Hinc tamen exciperem religiosum, qui tam tenui corpos valetudine interetur, ut cum multo majori contagionis periculo, quam aliis ad minus obiret; vel egregie conditionis viros, quorum vita eliter valde utili communis religione bono: quia hos imprudentes expenerere Praelatus haec pericula; ut bene docet *Ruth.* de fuga temp. p. libro 1. *dict. 1. 9. 1. paulo ante 11. conclus.* *Manuel Quaef. Regular.* tom. 3. *quaf. 31. art. ultim.* Et cum sine ali religiosi, per quos ut supponimus absque tanto proprio, & boni communis discrimine positis ei malo confundi, non tenetur his obediere.

58 Tertia conclusio. Non tenetur religiosus obediere Praelato subenti cum interire exterius pestis infestis: quia non est secundum regulam, sed illam extendit tam extimum miserabilem opus, nec hoc ad mutua religionis pertinet. Et in hoc casu est vera sententia *Tacina.* & *Armill.* quan. nu. 52. retulimus.

59 Quartus conclusio. Religiosi, quorum institutum non est

vite activa, ac invadis proximis vacare, ut sunt Carthusiani, & monachi D. Hieronymi, & alii similes, non tenetur obediere Praelato subenti, ut externis pelle infestis Sacramenta ministrant: quia hoc est opus extremitatis perfectionis, alienum tamen a suo indicito: quare non tenetur in loco pelle infestis manere. Et in his vero sententia relata n. 15. dicens religiosum non tenetur ad hoc; & ita docet *Manuel. Rodig. Quaef. Regular.* tom. 3. q. 31. art. 2.

60 Ultima conclusio. Religiosi Mendicantes, & alii, qui

rum institutum est spirituali proximorum saluti incumbere,

non tenentur tempore pelle manere in loco pelle infestio-

nec, si maneat, tenentur pelle infestis Sacramenta ministrare;

quando id manus potest sufficiens per parochos obiri.

Et in hoc casu est vera eadem sententia relata n. 52, quia id manus per se primò Parochianis ministrare. At si Parochi non sufficiant, si muneri obiendo, tenentur hi religiosi iussu Prae-

lati regulariis eos adjuvare, & Praelatus tenetur id precipi-

re, quia hoc non est supra eorum regulam, sed secundum illam;

cum eorum manus sit eis Episcoporum, & Parochorum

cum eis cotulimus fideliū iustitiae iustitiam, ut optimè tradi-

D. Thom. 2. 2. q. 187. art. 1. ad 3. *q. 188. art. 4.* ad 2. &

3. & *Quaef. 18. c. 16. in fine.* At hec est gravis proximorum necessitas. Atque ita hanc late probant *Ruth.* de fuga temp. p. lib. 1. *dict. 1. 9. 1. tota conclus.* 10. & *maxime in folio. ad 2. contra illam Manuel. Rodig. tom. 3. Quaef. Regular.* q. 3. *re-*

art. 4. & maxime in folio. ad 4.

61 Addit autem bene uterque teneri quoque Praelatus re-

gulariēt at loca diecēt vicina pelle infestis religiosi mit-

tere, & eos tenere patere, quando camēd parochorum su-

ficiētiam ad Sacramenta infirmis ministranda penuria pa-

tentur; quia cadem militat ratio.

62 Sed dicta dupli numero præcedenti intelligere,

quando non efficiunt alii facerdotes, qui Episcopi sumptibus ne-

cessariis inserviant, & alii facerdotes ne-

cessariis inserviant, qui munere auxilio esse; nam in primis ea cura incumbe-

bit Episcopo, ut mediis Parochis, & alii facerdotes ne-

cessariis inserviant, & episcopali animarum necessi-

tati proficiat: & quando hi non inventur, ut mona-

chorum obligatio locum habebit. Nam *DD. nn. 60.* allegati

tatentur hanc obligationem esse in subditum, quando decti

ministrant copia. Ergo quando fuit alii ministri, præter

parochos, volentes id manus obire expensis Episcopi, cuius

est primario hec cura; excludent ab eo onere religiosi.

Item nisi religiosi, quem superior mittere, cum sint alii mul-

ti utilis, ut imprudenter mittere, ad bonum religionis, & minus subiecti

infecti, ut simili dimum x. 57.

63 Tandem superflue duplex difficultas. Prior est, antea-

st sit potest Abbatis in religiosum, ut cum posset dare in pi-

gnis, exequantur rem, de causa iustitiae dubitan? n. 17.

Quid si subditus dubitan? an res praecipa sit iustitia, tenetur pri-

mo? n. 13.

An subditus certo sciens se non peccare non obiendo, & dubi-

ans, tenetur obiendo, quando se indignum, aut litteris defini-

tum credit; & minor sufficientia in hoc desideratur quam in au-

diens sua sponte confessio? n. 11.

Subditus dubitan? in bīc, & nō sibi licet patere,

an tenetur patere? n. 12.

Quid si eam conscientiam erroream depone nequeat, & an pra-

cepitum Praelati obligat plus quam conscientia illa errans? re-

misivo? n. 12.

An subditus certo sciens se non peccare non obiendo, & dubi-

ans, tenetur obiendo, quando se indignum, aut litteris defini-

tum credit; & minor sufficientia in hoc desideratur quam in au-

diens sua sponte confessio? n. 12.

An subditus dubitan? in dubio ex p. 1. art. 65. num. 3. in 2. art. 74. num. 3. Suri. de alim. tit. 8. prid. 28. num. 26. art. 27. Gomez de Neu. n. 33. Navar. lib. 3. confi-.

tit. de regular. in 1. edit. conf. 65. num. 3. in 2. conf. 74. num. 3. Suri. de alim. tit. 8. prid. 28. num. 26. art. 27. Gomez de Neu. n. 3. Alexan. de Neu. n. 33. Navar. lib. 3. confi-.

tit. de regular. in sp. 1. art. 65. num. 3. in 2. art. 74. num. 3. Suri. de alim. tit. 8. prid. 28. num. 26. art. 27. Gomez de Neu. n. 3. Alexan. de Neu. n. 33. Navar. lib. 3. confi-.

tit. de regular. in sp. 1. art. 65. num. 3. in 2. art. 74. num. 3. Suri. de alim. tit. 8. prid. 28. num. 26. art. 27. Gomez de Neu. n. 3. Alexan. de Neu. n. 33. Navar. lib. 3. confi-.

tit. de regular. in sp. 1. art. 65. num. 3. in 2. art. 74. num. 3. Suri. de alim. tit. 8. prid. 28. num. 26. art. 27. Gomez de Neu. n. 3. Alexan. de Neu. n. 33. Navar. lib. 3. confi-.

tit. de regular. in sp. 1. art. 65. num. 3. in 2. art. 74. num. 3. Suri. de alim. tit. 8. prid. 28. num. 26. art. 27. Gomez de Neu. n. 3. Alexan. de Neu. n. 33. Navar. lib. 3. confi-.

tit. de regular. in sp. 1. art. 65. num. 3. in 2. art. 74. num. 3. Suri. de alim. tit. 8. prid. 28. num. 26. art. 27. Gomez de Neu. n. 3. Alexan. de Neu. n. 33. Navar. lib. 3. confi-.

tit. de regular. in sp. 1. art. 65. num. 3. in 2. art. 74. num. 3. Suri. de alim. tit. 8. prid. 28. num. 26. art. 27. Gomez de Neu. n. 3. Alexan. de Neu. n. 33. Navar. lib. 3. confi-.

tit. de regular. in sp. 1. art. 65. num. 3. in 2. art. 74. num. 3. Suri. de alim. tit. 8. prid. 28. num. 26. art. 27. Gomez de Neu. n. 3. Alexan. de Neu. n. 33. Navar. lib. 3. confi-.

tit. de regular. in sp. 1. art. 65. num. 3. in 2. art. 74. num. 3. Suri. de alim. tit. 8. prid. 28. num. 26. art. 27. Gomez de Neu. n. 3. Alexan. de Neu. n. 33. Navar. lib. 3. confi-.

tit. de regular. in sp. 1. art. 65. num. 3. in 2. art. 74. num. 3. Suri. de alim. tit. 8. prid. 28. num. 26. art. 27. Gomez de Neu. n. 3. Alexan. de Neu. n. 33. Navar. lib. 3. confi-.

tit. de regular. in sp. 1. art. 65. num. 3. in 2. art. 74. num. 3. Suri. de alim. tit. 8. prid. 28. num. 26. art. 27. Gomez de Neu. n. 3. Alexan. de Neu. n. 33. Navar. lib. 3. confi-.

tit. de regular. in sp. 1. art. 65. num. 3. in 2. art. 74. num. 3. Suri. de alim. tit. 8. prid. 28. num. 26. art. 27. Gomez de Neu. n. 3. Alexan. de Neu. n. 33. Navar. lib. 3. confi-.

tit. de regular. in sp. 1. art. 65. num. 3. in 2. art. 74. num. 3. Suri. de alim. tit. 8. prid. 28. num. 26. art. 27. Gomez de Neu. n. 3. Alexan. de Neu. n. 33. Navar. lib. 3. confi-.

tit. de regular. in sp. 1. art. 65. num. 3. in 2. art. 74. num. 3. Suri. de alim. tit. 8. prid. 28. num. 26. art. 27. Gomez de Neu. n. 3. Alexan. de Neu. n. 33. Navar. lib. 3. confi-.

tit. de regular. in sp. 1. art. 65. num. 3. in 2. art. 74. num. 3. Suri. de alim. tit. 8. prid. 28. num. 26. art. 27. Gomez de Neu. n. 3. Alexan. de Neu. n. 33. Navar. lib. 3. confi-.

tit. de regular. in sp. 1. art. 65. num. 3. in 2. art. 74. num. 3. Suri. de alim. tit. 8. prid. 28. num. 26. art. 27. Gomez de Neu. n. 3. Alexan. de Neu. n. 33. Navar. lib. 3. confi-.

tit. de regular. in sp. 1. art. 65. num. 3. in 2. art. 74. num. 3. Suri. de alim. tit. 8. prid. 28. num. 26. art. 27. Gomez de Neu. n. 3. Alexan. de Neu. n. 33. Navar. lib. 3. confi-.

tit. de regular. in sp. 1. art. 65. num. 3. in 2. art. 74. num. 3. Suri. de alim. tit. 8. prid. 28. num. 26. art. 27. Gomez de Neu. n. 3. Alexan. de Neu. n. 33. Navar. lib. 3. confi-.

tit. de regular. in sp. 1. art. 65. num. 3. in 2. art. 74. num. 3. Suri. de alim. tit. 8. prid. 28. num. 26. art. 27. Gomez de Neu. n. 3. Alexan. de Neu. n. 33. Navar. lib. 3. confi-.

tit. de regular. in sp. 1. art. 65. num. 3. in 2. art. 74. num. 3. Suri. de alim. tit. 8. prid. 28. num. 26. art. 27. Gomez de Neu. n. 3. Alexan. de Neu. n. 33. Navar. lib. 3. confi-.

tit. de regular. in sp. 1. art. 65. num. 3. in 2. art. 74. num. 3. Suri. de alim. tit. 8. prid. 28. num. 26. art. 27. Gomez de Neu. n. 3. Alexan. de Neu. n. 33. Navar. lib. 3. confi-.

tit. de regular. in sp. 1. art. 65. num. 3. in 2. art. 74. num. 3. Suri. de alim. tit. 8. pr

vel an obliget in hoc casu propter circumstantias occurrentes: vel quia dubitatur, an sit usu, vel dispensatione abrogatum. Et de hoc dubio non tractatur in praefenti; satis enim de hoc dictum est lib. 2. hujus tract. c. 10. n. 19. & 20. Secundum est ex parte rei pracepto imposita, quia etiam de praealatione jubentis conteret, & de pracepto dubitat subditus, an res pracepta excedat eius potestatem ad praeципendum, eo quod dubitat, an illicite sit, vel supra, aut praefer regula, aut supra potestatis cuiusvis alterius superioris praeipientis. Tertium est, quando dubium oritur ex parte praealationis praeipientis, quia dubitatio legitima illius superioris potestate; ut si dubitet an recte electus, aut confirmatus sit, aut sit superior usus, cui aliquid praecepit. Primo ergo traducatur de dubio oritur ex parte ipsius rei pracepta: deinde, quando oritur ex parte rei pracepte.

2. Quando ergo dubium obligationis obediendi confurgit ex parte rei pracepte, eo quod dubitatur, explicita est, neccne: quidam sentiunt nulli subditu ea, conscientia non deposita integrum esse parere cuicunque superiori. Ita sentit Arianius quidlibet. 2. p. 2. & in re tentit Gabr. Vag. 1. 2. q. 19. & 20. d. 6. d. 6. c. 9. q. 51. siquid ad fin. ubi at non posse in hoc dubio subditum obsecare, nisi, quamvis per intransigencia illius materiae praeceptor principia, a confiderat eis natura, dubius it de quo honestat; at per extrinsecus dubium deponens habens judicium determinatum, quo rem illam licitam esse iudicat. Hac autem extrinsecis principiis dictis esse, si subditus vir doctus sit, & perpenitus superioris auctoritate, scientia, & prudentia potestatis, aut aliquum auctorum opinionem sequentis dubium deponens, creditaque id probabilitate licere. Si autem subditus ignorans sit, at, multo magis cum exculari, si bona fide legitur praeceptum superioris, de cuius iustitia nescit ipse dicendare. Quare nihil tribuit possessioni, quam habet superior praecepidi, ut flante dubio, an res pracepta sit licita, neccne, non sit sua possessione spoliandus, denegata ei obediencia. Atque ita conclusit, impugnans sententiam communem diligenter inter subditos justos a suo principe bellum agredi, de cuius iustitia dubitatur, & alienigenas similiiter dubitantes, ut illi in eo dubio ratione obediencia excutantur, ita autem non, cum nulla obediencia ratio eos excusat. Sed hanc distinctionem impugnat, dicisque neutri licere, manente iustitia bello dubio, & possessionem praecepidi, non solum que subditus non sit illa iusta, nec limites sua potestatis exceedens; sed ea, quae non constat esse iusta, nec exceedere limites potestatis, cum in eo dubio sit praecepit pro praecerto. Secundo, quia illi Israel iusti sunt a Deo Dente. 17. & 2. Paragi. cap. 19. & Eschiel. 34. ut in artibus, & ambiguis judicis latentes faceretur decreto. Nec hoc praeceptum fuit legis iustitia peculiare, ut sic cum illa interiret: sed iuris naturalis, ut constat ex ratione praecedenti, & ex lequenti. Tertio, quia potestas superiorum est ad gubernandos subditos, ne errant; que gubernatio maxime in rebus dubiis est necessaria, nec tenentur superiores reddere subditis rationem eorum, que iubent. Quarto, quia D. August. 22. contra Faust. cap. 74. & 75. & referunt c. quid capitatur, in fin. 23. q. 1. Regi etiam iniquo indicenti bellum, obediendum est a subditis docet, dum non constat id esse iustum. Tandem haec pars ex solutione contrariantur, quia num. p. 22. adducta sunt, magis confabat. Nam ad primum facetus determinatum judicium, non speculativum, sed practicum desiderari, qui operans iudicet se non peccare in eo opere. At hoc potest facere iuste dubio speculativo, ut diximus in prima ratione; nec rem illam licitam fieri, pendet ex eo quod in se sit licita. Sed, dum non constat cum esse iustum, five re vera sit iusta in te, five licita, sit licite, excusante superioris praecipo, cui in eo dubio opendum est: atque ita praeceptum superioris, eti non variet naturam rei, prout est in te, at variat in ordine ad subditum, & effectus, ut quod alii illi erat illicitum ratione dubii speculativi; quod iuste, scilicet praecipo, non potest deponens: hat illi licitum accende praecipo, & possessione superioris, que efficiunt, ut id dubium speculativum iuste deponatur, & sic non dubitetur practice, ut confabat ex corollario hinc deducendum: ubi ostendetur, ratione dubii, licere subditis, nefas autem esse non subditis. Ad confirmationem negatur esse opus, ut operari sequatur opinionem, quan credit esse probabilem, didicentes rem illam esse iustum; hoc enim iudicium est speculativum, quod quamvis dubium sit, non oblat rectitudinem operationis, sed factis est, credat probabilitate sibi licereobire cum ex dubio speculativi honestate rei praecipo, quod ad iudicium practicum spectat. Et quamvis sola praeceptio superioris auctoritas iuste non sit ad iudicium probabile speculativum honestatis rei praecipo concipiendum: at factis est ad iudicium practicum, quo credatur iustum esse, immo obligationum obdare non stante dubio speculativo. Ad secundum constat ex confirmatione primae rationis adducta pro nostra sententia. Ad confirmationem dico, disparem esse rationem, quia cum pertinet a me res, quam dubito, an debeam, nulla est potestio pro subditu libertate, & ita non teneor dare. At dum superior petit obedienciam quam dubito, an ipsi debeam, habet ius possessionis sua superioritatis, & macta subjectionis, & ita jus, ut in codicis

sibi constet, & potenti incumbit onus probandi debiti. At cum dubitatur, an res pracepta sit licita, dubitatur consequenter, an sit debita ex Praefati obedientia. Tertio, quia major est obligatio voti, vel juramenti, quam praecipi Praefati. Sed in dubio, an res promissa, vel jurata licet; non est implenda, donec, dubio deposito, constet eam esse licitam. Tandem, quia quando concurrunt duo praecipta incompensibilia, id quod magis obligat, proponendum est, ut diximus lib. 2. 10. n. 7. Ergo, quando praecipuum Praefati concurrit cum contrario praecipto juris naturalis, aut ecclesiastici, ratione cuius dubitatur, an res illa praecipta sit licita, eligendum est potius, ne subditus exponor periculum transgressionis praecipti naturalis, vel ecclesiastici, quam periculum transgressionis praecipti Praefati: quia illud ius periculum magis est fugendum, quam hoc: & subditus obediens exponor periculum transgressionis majoris praecipti, cui periculum non exponor non obediens.

3. Ceterum verisimilis sententia est, quando subditus dubius est, an res pracepta sit licita, neccne, exculari, ob superioris praecipi, & sic teneri cum obediens. Ratio est, quia operari cum dubio speculativo, nulla prorsus est culpa, quoties ratio aliqua urget ad contrarium iudicium practicum formandum. Hec autem ratio est potestio alterius, quae in hoc dubio preponderat, ut utrumque probavimus lib. 1. hujus tract. c. 10. n. 13. ad 16. At in casu dubii utrumque, an res sit licita, neccne, est maior conditio superioris, utpote qui in possessione sua potestatis precipendi subditus existit: quia spoliandus non est, nisi ubi constiterit eum limites sua potestatis excedere, rem illam licitam precipendo. Et confirmatur, quia quamvis in hac causa videtur potius potestio pro subdito, ut probat secunda ratio adducta supra num. p. 22. pro contra sententia: at vera potestio, pro quo est praecepit iuris, & in alterum, contra quem est ex praecepito, transferitur unus probando exemplioris iuste, ut probavimus lib. 1. hujus tract. cap. 10. num. 18. At mandatum superioris in dubio presumitur iustum, nec limites sua potestatis excedens, utpote cui subditus vice Dei gubernandum se tradidit, ut probat art. quid capitatur, in fin. 23. q. 1. & aliis citat, docet Cœsar. reg. p. 22. cap. 1. par. num. 5. ad finem. Et confit, subditus inde debitu parendi, & suam voluntatem abdicare in superiorum: quare superior habet ius, & possessionem praecepidi, non solum que subditus non sit illa iusta, nec limites sua potestatis exceedens; sed ea, quae non constat esse iusta, nec exceedere limites potestatis, cum in eo dubio sit praecepit pro praecerto. Secundo, quia illi Israel iusti sunt a Deo Dente. 17. & 2. Paragi. cap. 19. & Eschiel. 34. ut in artibus, & ambiguis judicis latentes faceretur decreto. Nec hoc praeceptum fuit legis iustitia peculiare, ut sic cum illa interiret: sed iuris naturalis, ut constat ex ratione praecedenti, & ex lequenti. Tertio, quia potestas superiorum est ad gubernandos subditos, ne errant; que gubernatio maxime in rebus dubiis est necessaria, nec tenentur superiores reddere subditis rationem eorum, que iubent. Quarto, quia D. August. 22. contra Faust. cap. 74. & 75. & referunt c. quid capitatur, in fin. 23. q. 1. Regi etiam iniquo indicenti bellum, obediendum est a subditis docet, dum non constat id esse iustum. Tandem haec pars ex solutione contrariantur, quia num. p. 22. adducta sunt, magis confabat. Nam ad primum facetus determinatum judicium, non speculativum, sed practicum desiderari, qui operans iudicet se non peccare in eo opere. At hoc potest facere iuste dubio speculativo, ut diximus in prima ratione; nec rem illam licitam fieri, pendet ex eo quod in se sit licita. Sed, dum non constat cum esse iustum, five re vera sit iusta in te, five licita, sit licite, excusante superioris praecipo, cui in eo dubio opendum est: atque ita praeceptum superioris, eti non variet naturam rei, prout est in te, at variat in ordine ad subditum, & effectus, ut quod alii illi erat illicitum ratione dubii speculativi; quod iuste, scilicet praecipo, non potest deponens: hat illi licitum accende praecipo, & possessione superioris, que efficiunt, ut id dubium speculativum iuste deponatur, & sic non dubitetur practice, ut confabat ex corollario hinc deducendum: ubi ostendetur, ratione dubii, licere subditis, nefas autem esse non subditis. Ad confirmationem negatur esse opus, ut operari sequatur opinionem, quan credit esse probabilem, didicentes rem illam esse iustum; hoc enim iudicium est speculativum, quod quamvis dubium sit, non oblat rectitudinem operationis, sed factis est, credat probabilitate sibi licereobire cum ex dubio speculativi honestate rei praecipo, quod ad iudicium practicum spectat. Et quamvis sola praeceptio superioris auctoritas iuste non sit ad iudicium probabile speculativum honestatis rei praecipo concipiendum: at factis est ad iudicium practicum, quo credatur iustum esse, immo obligationum obdare non stante dubio speculativo. Ad secundum constat ex confirmatione primae rationis adducta pro nostra sententia. Ad confirmationem dico, disparem esse rationem, quia cum pertinet a me res, quam dubito, an debeam, nulla est potestio pro subditu libertate, & ita non teneor dare. At dum superior petit obedienciam quam dubito, an ipsi debeam, habet ius possessionis sua superioritatis, & macta subjectionis, & ita jus, ut in codicis

bio ipsi obdiem. Ad tertium respondetur, diversam esse rationem, quia cum superioris sit gubernare subditum in rebus dubiis, ejus praeceptum reddit securos, quod non prestat proprium votum, vel juramentum. Ad ultimum respondetur, id argumentum optimè probare, quando confaret utrumque praeceptum fecum pugnare quod eveniret, quando certum est in eo eventu obligare contrarium praeceptum naturale, aut ecclesiasticum. At cum res sit dubia, ac aliud praeceptum runc obliget, & in dubio sit possesso pro Praefati, obligabit ejus praeceptum, nec periculum ejus materialis transgressionis praecipti contrarii obdat: quia in eo dubio sit superior velut interpres voluntatis Dei, ut non oblate, superiori paratur, ut bene ait sors statim allegandus. Atque ideo haec sententia sufficit Glos. d. 1. in fin. de mori. & obed. & c. ad aures verb. obedientia de tempor. & d. 2. in fin. de mori. & obed. & c. de festis. excom. & c. quid capitatur, verb. iniunctus q. 23. q. 1. & nervi. verb. formidat. d. 13. Innes. c. fons et. s. n. 1. de jure. & ibi Joan. And. n. 5. Hof. n. 3. Bald. n. 8. Abb. n. 16. Alexander de Nivo n. 26. Bel. n. 9. 6. Henr. n. 3. idem Hesychius summ. ut p. ponit. S. quid de rapina. & verb. quid probabilitate dubit. Anton. colm. n. 25. d. 4. refut. spoliat. Archidia. c. denique. 2. 14. q. 5. Palad. 4. d. 19. q. 1. 4. c. ex tenore. verb. mandato. & de festis. excom. & c. quid capitatur, verb. iniunctus q. 23. q. 1. & nervi. verb. formidat. d. 13. Innes. c. fons et. s. n. 1. de jure. & ibi Joan. And. n. 5. Hof. n. 3. Bald. n. 8. Abb. n. 16. Alexander de Nivo n. 26. Bel. n. 9. 6. Henr. n. 3. idem Hesychius summ. ut p. ponit. S. quid de rapina. & verb. quid probabilitate dubit. Anton. colm. n. 25. d. 4. refut. spoliat. Archidia. c. denique. 2. 14. q. 5. Palad. 4. d. 19. q. 1. 4. c. ex tenore. verb. mandato. & de festis. excom. & c. quid capitatur, verb. iniunctus q. 23. q. 1. & nervi. verb. formidat. d. 13. Innes. c. fons et. s. n. 1. de jure. & ibi Joan. And. n. 5. Hof. n. 3. Bald. n. 8. Abb. n. 16. Alexander de Nivo n. 26. Bel. n. 9. 6. Henr. n. 3. idem Hesychius summ. ut p. ponit. S. quid de rapina. & verb. quid probabilitate dubit. Anton. colm. n. 25. d. 4. refut. spoliat. Archidia. c. denique. 2. 14. q. 5. Palad. 4. d. 19. q. 1. 4. c. ex tenore. verb. mandato. & de festis. excom. & c. quid capitatur, verb. iniunctus q. 23. q. 1. & nervi. verb. formidat. d. 13. Innes. c. fons et. s. n. 1. de jure. & ibi Joan. And. n. 5. Hof. n. 3. Bald. n. 8. Abb. n. 16. Alexander de Nivo n. 26. Bel. n. 9. 6. Henr. n. 3. idem Hesychius summ. ut p. ponit. S. quid de rapina. & verb. quid probabilitate dubit. Anton. colm. n. 25. d. 4. refut. spoliat. Archidia. c. denique. 2. 14. q. 5. Palad. 4. d. 19. q. 1. 4. c. ex tenore. verb. mandato. & de festis. excom. & c. quid capitatur, verb. iniunctus q. 23. q. 1. & nervi. verb. formidat. d. 13. Innes. c. fons et. s. n. 1. de jure. & ibi Joan. And. n. 5. Hof. n. 3. Bald. n. 8. Abb. n. 16. Alexander de Nivo n. 26. Bel. n. 9. 6. Henr. n. 3. idem Hesychius summ. ut p. ponit. S. quid de rapina. & verb. quid probabilitate dubit. Anton. colm. n. 25. d. 4. refut. spoliat. Archidia. c. denique. 2. 14. q. 5. Palad. 4. d. 19. q. 1. 4. c. ex tenore. verb. mandato. & de festis. excom. & c. quid capitatur, verb. iniunctus q. 23. q. 1. & nervi. verb. formidat. d. 13. Innes. c. fons et. s. n. 1. de jure. & ibi Joan. And. n. 5. Hof. n. 3. Bald. n. 8. Abb. n. 16. Alexander de Nivo n. 26. Bel. n. 9. 6. Henr. n. 3. idem Hesychius summ. ut p. ponit. S. quid de rapina. & verb. quid probabilitate dubit. Anton. colm. n. 25. d. 4. refut. spoliat. Archidia. c. denique. 2. 14. q. 5. Palad. 4. d. 19. q. 1. 4. c. ex tenore. verb. mandato. & de festis. excom. & c. quid capitatur, verb. iniunctus q. 23. q. 1. & nervi. verb. formidat. d. 13. Innes. c. fons et. s. n. 1. de jure. & ibi Joan. And. n. 5. Hof. n. 3. Bald. n. 8. Abb. n. 16. Alexander de Nivo n. 26. Bel. n. 9. 6. Henr. n. 3. idem Hesychius summ. ut p. ponit. S. quid de rapina. & verb. quid probabilitate dubit. Anton. colm. n. 25. d. 4. refut. spoliat. Archidia. c. denique. 2. 14. q. 5. Palad. 4. d. 19. q. 1. 4. c. ex tenore. verb. mandato. & de festis. excom. & c. quid capitatur, verb. iniunctus q. 23. q. 1. & nervi. verb. formidat. d. 13. Innes. c. fons et. s. n. 1. de jure. & ibi Joan. And. n. 5. Hof. n. 3. Bald. n. 8. Abb. n. 16. Alexander de Nivo n. 26. Bel. n. 9. 6. Henr. n. 3. idem Hesychius summ. ut p. ponit. S. quid de rapina. & verb. quid probabilitate dubit. Anton. colm. n. 25. d. 4. refut. spoliat. Archidia. c. denique. 2. 14. q. 5. Palad. 4. d. 19. q. 1. 4. c. ex tenore. verb. mandato. & de festis. excom. & c. quid capitatur, verb. iniunctus q. 23. q. 1. & nervi. verb. formidat. d. 13. Innes. c. fons et. s. n. 1. de jure. & ibi Joan. And. n. 5. Hof. n. 3. Bald. n. 8. Abb. n. 16. Alexander de Nivo n. 26. Bel. n. 9. 6. Henr. n. 3. idem Hesychius summ. ut p. ponit. S. quid de rapina. & verb. quid probabilitate dubit. Anton. colm. n. 25. d. 4. refut. spoliat. Archidia. c. denique. 2. 14. q. 5. Palad. 4. d. 19. q. 1. 4. c. ex tenore. verb. mandato. & de festis. excom. & c. quid capitatur, verb. iniunctus q. 23. q. 1. & nervi. verb. formidat. d. 13. Innes. c. fons et. s. n. 1. de jure. & ibi Joan. And. n. 5. Hof. n. 3. Bald. n. 8. Abb. n. 16. Alexander de Nivo n. 26. Bel. n. 9. 6. Henr. n. 3. idem Hesychius summ. ut p. ponit. S. quid de rapina. & verb. quid probabilitate dubit. Anton. colm. n. 25. d. 4. refut. spoliat. Archidia. c. denique. 2. 14. q. 5. Palad. 4. d. 19. q. 1. 4. c. ex tenore. verb. mandato. & de festis. excom. & c. quid capitatur, verb. iniunctus q. 23. q. 1. & nervi. verb. formidat. d. 13. Innes. c. fons et. s. n. 1. de jure. & ibi Joan. And. n. 5. Hof. n. 3. Bald. n. 8. Abb. n. 16. Alexander de Nivo n. 26. Bel. n. 9. 6. Henr. n. 3. idem Hesychius summ. ut p. ponit. S. quid de rapina. & verb. quid probabilitate dubit. Anton. colm. n. 25. d. 4. refut. spoliat. Archidia. c. denique. 2. 14. q. 5. Palad. 4. d. 19. q. 1. 4. c. ex tenore. verb. mandato. & de festis. excom. & c. quid capitatur, verb. iniunctus q. 23. q. 1. & nervi. verb. formidat. d. 13. Innes. c. fons et. s. n. 1. de jure. & ibi Joan. And. n. 5. Hof. n. 3. Bald. n. 8. Abb. n. 16. Alexander de Nivo n. 26. Bel. n. 9. 6. Henr. n. 3. idem Hesychius summ. ut p. ponit. S. quid de rapina. & verb. quid probabilitate dubit. Anton. colm. n. 25. d. 4. refut. spoliat. Archidia. c. denique. 2. 14. q. 5. Palad. 4. d. 19. q. 1. 4. c. ex tenore. verb. mandato. & de festis. excom. & c. quid capitatur, verb. iniunctus q. 23. q. 1. & nervi. verb. formidat. d. 13. Innes. c. fons et. s. n. 1. de jure. & ibi Joan. And. n. 5. Hof. n. 3. Bald. n. 8. Abb. n. 16. Alexander de Nivo n. 26. Bel. n. 9. 6. Henr. n. 3. idem Hesychius summ. ut p. ponit. S. quid de rapina. & verb. quid probabilitate dubit. Anton. colm. n. 25. d. 4. refut. spoliat. Archidia. c. denique. 2. 14. q. 5. Palad. 4. d. 19. q. 1. 4. c. ex tenore. verb. mandato. & de festis. excom. & c. quid capitatur, verb. iniunctus q. 23. q. 1. & nervi. verb. formidat. d. 13. Innes. c. fons et. s. n. 1. de jure. & ibi Joan. And. n. 5. Hof. n. 3. Bald. n. 8. Abb. n. 16. Alexander de Nivo n. 26. Bel. n. 9. 6. Henr. n. 3. idem Hesychius summ. ut p. ponit. S. quid de rapina. & verb. quid probabilitate dubit. Anton. colm. n. 25. d. 4. refut. spoliat. Archidia. c. denique. 2. 14. q. 5. Palad. 4. d. 19. q. 1. 4. c. ex tenore. verb. mandato. & de festis. excom. & c. quid capitatur, verb. iniunctus q. 23. q. 1. & nervi. verb. formidat. d. 13. Innes. c. fons et. s. n. 1. de jure. & ibi Joan. And. n. 5. Hof. n. 3. Bald. n. 8. Abb. n. 16. Alexander de Nivo n. 26. Bel. n. 9. 6. Henr. n. 3. idem Hesychius summ. ut p. ponit. S. quid de rapina. & verb. quid probabilitate dubit. Anton. colm. n. 25. d. 4. refut. spoliat. Archidia. c. denique. 2. 14. q. 5. Palad. 4. d. 19. q. 1. 4. c. ex tenore. verb. mandato. & de festis. excom. & c. quid capitatur, verb. iniunctus q. 23. q. 1. & nervi. verb. formidat. d. 13. Innes. c. fons et. s. n. 1. de jure. & ibi Joan. And. n. 5. Hof. n. 3. Bald. n. 8. Abb. n. 16. Alexander de Nivo n. 26. Bel. n. 9. 6. Henr. n. 3. idem Hesychius summ. ut p. ponit. S. quid de rapina. & verb. quid probabilitate dubit. Anton. colm. n. 25. d. 4. refut. spoliat. Archidia. c. denique. 2. 14. q. 5. Palad. 4. d. 19. q. 1. 4. c. ex tenore. verb. mandato. & de festis. excom. & c. quid capitatur, verb. iniunctus q. 23. q. 1. & nervi. verb. formidat. d. 13. Innes. c. fons et. s. n. 1. de jure. & ibi Joan. And. n. 5. Hof. n. 3. Bald. n. 8. Abb. n. 16. Alexander de Nivo n. 26. Bel. n. 9. 6. Henr. n. 3. idem Hesychius summ. ut p. ponit. S. quid de rapina. & verb. quid probabilitate dubit. Anton. colm. n. 25. d. 4. refut. spoliat. Archidia. c. denique. 2. 14. q. 5. Palad. 4. d. 19. q. 1. 4. c. ex tenore. verb. mandato. & de festis. excom. & c. quid capitatur, verb. iniunctus q. 23. q. 1. & nervi. verb. formidat. d. 13. Innes. c. fons et. s. n. 1. de jure. & ibi Joan. And. n. 5. Hof. n. 3. Bald. n. 8. Abb. n. 16. Alexander de Nivo n. 26. Bel. n. 9. 6. Henr. n. 3. idem Hesychius summ. ut p. ponit. S. quid de rapina. & verb. quid probabilitate dubit. Anton. colm. n. 25. d. 4. refut. spoliat. Archidia. c. denique. 2. 14. q. 5. Palad. 4. d. 19. q. 1. 4. c. ex tenore. verb. mandato. & de festis. excom. & c. quid capitatur, verb. iniunctus q. 23. q. 1. & nervi. verb. formidat. d. 13. Innes. c. fons et. s. n. 1. de jure. & ibi Joan. And. n. 5. Hof. n. 3. Bald. n. 8. Abb. n. 16. Alexander de Nivo n. 26. Bel. n. 9. 6. Henr. n. 3. idem Hesychius summ. ut p. ponit. S. quid de rapina. & verb. quid probabilitate dubit. Anton. colm. n. 25. d. 4. refut. spoliat. Archidia. c. denique. 2. 14. q. 5. Palad. 4. d. 19. q. 1. 4. c. ex tenore. verb. mandato. & de festis. excom. & c. quid capitatur, verb. iniunctus q. 23. q. 1. & nervi. verb. formidat. d. 13. Innes. c. fons et. s. n. 1. de jure. & ibi Joan. And. n. 5. Hof. n. 3. Bald. n. 8. Abb. n. 16. Alexander de Nivo n. 26. Bel. n. 9. 6. Henr. n. 3. idem Hesychius summ. ut p. ponit. S. quid de rapina. & verb. quid probabilitate dubit. Anton. colm. n. 25. d. 4. refut. spoliat. Archidia. c. denique. 2. 14. q. 5. Palad. 4. d. 19. q. 1. 4. c. ex tenore. verb. mandato. & de festis. excom. & c. quid capitatur, verb. iniunctus q. 23. q. 1. & nervi. verb. formidat. d. 13. Innes. c. fons et. s. n. 1. de jure. & ibi Joan. And. n. 5. Hof. n. 3. Bald. n. 8. Abb. n. 16. Alexander de Nivo n. 26. Bel. n. 9. 6. Henr. n. 3. idem Hesychius summ. ut p. ponit. S. quid de rapina. & verb. quid probabilitate dubit. Anton. colm. n. 25. d. 4. refut. spoliat. Archidia. c. denique. 2. 14. q. 5. Palad. 4. d. 19. q. 1. 4. c. ex tenore. verb. mandato. & de festis. excom. & c. quid capitatur, verb. iniunctus q. 23. q. 1. & nervi. verb. formidat. d. 13. Innes. c. fons et. s. n. 1. de jure. & ibi Joan. And. n. 5. Hof. n. 3. Bald. n. 8. Abb. n. 16. Alexander de Nivo n. 26. Bel. n. 9. 6. Henr. n. 3. idem Hesychius summ. ut p. ponit. S. quid de rapina. & verb. quid probabilitate dubit. Anton. colm. n. 25. d. 4. refut. spoliat. Archidia. c. denique. 2. 14. q. 5. Palad. 4. d. 19. q. 1. 4. c. ex tenore. verb. mandato. & de festis. excom. & c. quid capitatur, verb. iniunctus q. 23. q. 1. & nervi. verb. formidat. d. 13. Innes. c. fons et. s. n. 1. de jure. & ibi Joan. And. n. 5. Hof. n. 3. Bald. n. 8. Abb. n. 16. Alexander de N

certum est subditum teneri obedire, sicut habent opinio-
nem probabilem, immo probabiliorē dicentes fum esse
ad altero possefam, non licet alterum spoliare sua
possessione; quia dum non est certitudo, non est probable
licitum eis ipsorum alterius propria autoritate factum. At
verò si haberet pro se opinionem etiam minus probablem
dicentes hec non sibi spoliare alterum, posset illum
spoliare sequendo opinionem illam probabilem. Secundo,
objecies superiorē tunc licetē precipere ratione opinionis,
& consequenter obligare, ergo subditus tenetur obedire, &
manet obligatus, cum sit relativus; nec potest dari bellum
iustum ex utraque parte. Respondeo faciendo superiorē
probabilitati obligare, & ita subditum manere probabiliter
obligatum: at cum sit etiam probabile oppositum, scilicet
superiorē non obligare, poterit subditus illud sequi in
praxi, nisi absurdum est, dari bellum iustum ex utraque
parte, quando ignorantia veritatis excusat, ut hic contin-
git; patroni enim caularium ignorantia veritatis excusat
ratione probabilis opinionis fibi faventis, ut in libitis con-
tingat; prudenter enim agunt advocati problematum iustitiam
tendo. Et ita *Natura*, lib. 3. de *re*, p. 3. dict. 14. in *fin.*
in nova edit. n. 239. dicit bellum utramque iustum esse ra-
tione probabilis ignorantia, quando Princes habent opinio-
nem probabilem dicentes fum tributum obligare, & esse
iustum, & subditus habet probabilem opinionem, quod non
obligat; & tunc ne subditum peccare non solvendo, nec
Regem exigendo.

Regem exigendo.

Quarto deducitur, quilibet intelligendum sit quod tradunt D. Thom. quodlibet. 10. art. 10. corpor. & 2. 2. 9. 104. art. 5. ad 3. Anton. 3. p. 17. 16. c. 1. §. 9. nempe, non tenet religiosum obediens superiori precipienti aliquid contra praeceptum regale, aut altioris superioris. Id enim intelligendum est, quando superior nequit in eo praecepto dispensare, aut nulla sit dispensandi causa, quia in his causibus iustus praepicit, sique potest et limites excedit. Er ita D. Bernard. *Hab. de dispensat.* Et praecepit, sic ait: Votum meum non minuit Prelatus abficio causa. Atque te dictum Major 4. disp. 38. q. 15. ad fin. Capit. 2. 2. 9. 104. art. 5. circa sol. ad 3. Roselli. verb. obedientia. 10. art. Angel. verb. religiosus. 29. Sylva. verb. religio 6. q. 61. Taberna verb. obedientia. 9. 11. n. 12. Navar. sum. 5. 23. Hisp. n. 39. Lat. n. 38. Cord. in reg. D. Franciscus 7. 10. q. 2. pan. 2. Told. nobis depeccator. 6. 16. n. 3. Valent. 2. 2. 10p. 2. q. 3. pan. 2. z. in fin. Leonard. 2. de p. 4. 41. ad 9. mi. 76. vers. 4. *Tarpon*. ingresa verb. sp. *infringens* c. 1. n. 56. C. de *farigani*. Eccl. Dum autem non est certus subditus, an superior possit dispensare, nec ne, tenetur obediens, ut bene docent Roselli. Angel. Sylva. & Tabern. citati. Atque idem dicendum est, quando non constat subditus, sed dubium est, an ducatur Prelatus ex iusta causa ad dispensandum, ut bene tradunt Major. Roselli. Angel. Sylva. Cordub. *Tatia ibidem*. Navar. sum. Hisp. 2. 23. n. 38. Leonard. n. 77. ver. in dubio autem. Quia in dubio, an subditus iusta dispensandi causa, standum est iudicis Prælati, & pro eo saltem in foro conscientiae præluminetur, ut probavimus lib. 8. de mariam. disp. 17. n. 15. & per actus anchori ibi citatos, tradunt D. Thom. 2. 2. 9. 88. art. 11. ad 2. Polad. 4. 10p. 38. q. 4. art. 4. cons. 3. 2. 9. 30. D. Anton. 2. p. 11. 11. 5. 2. 9. 9. notab. 3. Sylva. verb. po. ram. 4. g. 6. Navar. sum. 9. n. 13. *Quare Capit.* proxime allegatus, & Tabern. verb. obedientia q. 5. n. 6. dum dicunt non ostenerandam Prelatum abficio causa disficiens depeccantem, intelligendi sunt, quando constat subditus, cum abficio legitima causa disficiere: itaque oportet, ne subditus teneatur obediens in hoc eventu, triplicem in subdito certitudinem concurreat, ut bene docent Roselli. Angel. & Sylva. ibidem, nempe, quod certus sit rem præceptum esse contra regulam, vel altioris superioris præceptum, & superiorem non posse disficiere, vel si possit, non duci ex iusta causa. Unde si dubius fit, an sit contra regulam, valid præceptum, vel ebo sit, dubitat, an possit, disficiare, vel an moveatur ex iusta causa, teneatur obediens, quia qualcumque ex his tribus certitudinibus debet, res est dubia, an non habita sit, ac limites superioris excedens. At in hoc dubio fatis probavimus n. 23. obedientiam debet: utrum autem quando dubium est, an materia sit gravis, & capax præcepti sub mortali præcipientis, teneatur subditus sub mortali obediens, dicimus c. seq. n. 46.

⁹ Quinto dicitur, quid in ea questione sentendum sit, an post superioris libertates, & immunitates in regula concessas subditus, coartare contra regulam, vel alterius superioris praescriptum, teneturque subditus obire? quam tractat Card. in reg. D. Franc. t. 10. q. 7. dit. 6. atque sic bene diligitur: si illi concedatur in regula religiosis, & non interdicatur Pratalis potellas coartandi in parte, vel in toto in casu occurrenti ex causa iusta, tunc poterit coartare, & tenebit subditus obire: quia quavis Pratali non possit ea in universum immutare, subditusque interdicere, id enim regulis limites excedere: at possum in peculiari casu causa iusta dueli coartare: neque hoc est contra regulam, aut ejus limites exceedit. Si autem ea ita in regula concedantur, ut denegetur omnino Pratalis facultas coartandi, non erit enim integrum coartare, nec coartandi tenebantur subditii patre, quod id praescriptum limites regulis exceedat, in qua Pratalis dispensare nequeunt: addicte bene Card. ex ipsa regula littera, circumstantiis

caus bellii, sed in se Regis indicentis bellum. Tandem, quia advocatus dubitans de clientili iustitia, licet ei patrocinatur (ut probavimus lib. 1. *huius tract.* 9. *num. 51.*) At nihil refert, an patrocinio, an arms aliquem tueamur. Sed tandem *num. 265.* conciliet *Natura*, duplantata hæc dicta esse; sapientia auctoritate fore, non recedere a contraria sententia communimur. Sed dicendum est, predictam distinctionem esse verissimam, quam approbare videntur *Innocent.* c. *fiscus* et *3. num. 1.* de *jurisperior.* et *iibi Joannes Andre.* *num. 5.* *Hoffmanni* *num. 3.* *Anton.* c. *olim num. 25.* de *refut.* *polat.* *tia,* & prudenter pollet illi apud subditos, ut ea duci conciperent opinionem probabilem esse; id licet: quia felicitas his dotibus, & pracepto, sola auctoritas prelatonis non facit opinionem esse probabilem, nec sufficiens deponendi speculativi dubii aniam præberet. Quæ idem existim. etiæ *Praeclarus* cuidam ex subditibus dubitabat si praec-

5. *Hoffstein* num. 3. *Antos.* *el. omn. num. 25.* de *refit.* *spol.*
Rofsl. *verb.* *bellum num. 4.* aijunt enim subditos cum eo dubio
euntes ad bellum, exculari a peccato ratione obediencia fui
Principis. Cum ergo ero obediencia locum minime habeat in
non subditis, si non excubantur. Et in propriis terminis
cum tenens *Archiduc.* e. *Denuo num. 2.* 14. quiesc. 5. *Abb.* 4.
sicut. *num. 16.* *in ibi Alex. de Nava num. 98.* *Bellamer.* quiesc.
6. *num. 25.* *Heuric.* *num. 3.* *Masor.* *a. 15.* quiesc. 20. *concluf.*
3. & *ibis Gabr.* 9. 4. *artis.* 2. *concluf.* 4. *Cajet.* 2. 2. 9. 169. *artic.*
2. *circa solut.* ad 4. *dub.* 2. *in summ. verb.* *bellum* *sp. verb. bell.* 1. 9.
9. *concluf.* 4. *Angel.* *verb.* *bellum.* *num. 8.* *ubi Arnulf.* *num. 4.*
Trotius. *quiesc.* 11. *num. 14.* *Navar.* *famm.* *cap. 15.* *num. 15.* *Cor-*
duib. *lib.* 1. *Quæstion.* 9. 39. *pun.* 1. *verb.* *terre ipsi prælantes.*
Valeat. 2. 2. *dip.* 3. 9. *præc.* 2. *colom.* 5. *verb.* *si autem mi-*
Molina rom. 1. *de iust.* *disput.* 113. *col. penit.* *Banner.* 2. 2.
quiesc. 49. *artic.* 1. *dub.* 6. *Azor.* *temp. 1.* *Inflit.* *Moral.* *lib.* 2. 2.
10. *quiesc.* 9. *Perr.* *de Lede.* 2. *romo summ. trist.* 3. c. 13. *concl.*
1. *et ratio est manifesta,* quia, ut probavimus *lib.* 1. *buju-*
ratius. c. 19. n. 13. (*quoties quis speculativus dubitat,* an
bellum sit iustum, vel an rati^{is} licta sit); tenetur quoque
prædictus dubitate, nisi aliqua ratio speculativa cogat varie-
judicium prædicatum, sante contrario speculativum. At quoties
subditus jubetur aliquid, de cuius honestate dubitat specula-
tive, et ratio cogens ad contrarium iudicium prædicatum for-
nandum, nempe, præceptum superius in eo dubio possit
dubitare. Cum ergo his ratio celset in non subditis, nequici-
bunt, sante iudicio speculativo dubio, contrarium prædi-
cum concipere, ut vel sic possint licet cum eo dubio specu-
lativo operari. Nec obstant ratione contrarie. Non sed
qua, quia aliquid illud non ratione universum verum: sed
iudicia sufficientia tunc ad dubitandum de rei iustitia; non
autem ad certum iudicium formandum, tenetur non for-
dicati prædicti formandi, ut vel sic licite operari valeat.

19. Hæc autem sententia hucusque explicata, ut in dubio
teneatur subditus obediens, solet aliquibus modis limitari. Primo
limitatur, ut intelligatur, quando subditus non potuit
rei præcepta, sed ab ead^e dubius permanet. Teneatur enim
diligentiam, si commode potest præmittere, ut obe-
dientia superioris excusat operans contra dubium specula-
tivum. Ita docent *Hoffstein.* *sum.* *it.* *de penit.* Q. *quid de repi-*
ta. *verb.* *quid si probabilit^{is} dubitas?* *Alex.* *de Nava.* *c. scim.* *et*
num. 98. *de iurecurand.* *Rofsl.* *verb.* *bellum.* *num. 4.* *C. Angel.*
ibid. *lib.* 1. *num. 8.* *& verb.* *obedientia.* *num. 6.* *Sylsoph.* *verb.* *bel-*
lum. 1. *quiesc.* 9. *concluf.* 3. *& verb.* *obedientia.* *quiesc.* 2. Et
potest probari quia polsident rem aliquam, & dubitanis an fit sua, tenetur diligentiam adhuc a sequendam veritatem,
ut utru sit. Et conduxit dubius de valore matrimonii,
tenetur eam apponere diligentiam. At verius est, ad hoc
non teneri subditum: quia ut ait optimè D. *Thom.* *de verit.*
quiesc. 17. *art.* 5. *ad 4.* ad officium subditus non pertinet in-
quirere, atque investigare, sitne bonum, & expediens,
qui dicitur; sed rem præcessum exequi, dum ei non con-
flat cise malum, & examen illud valde perfectioni repugnat
obedientes, quod idem ex multis sanctis probat *Valeat.* fidu-
tum allegandus. Et idem hanc partem teneat *Gaber.* 4. *dip.*
15. *quiesc.* 4. *art.* 2. *cap.* 4. *verb.* *dicitur etiam quod si dubitas?*
Navar. *lib.* 2. *de restit.* *cap.* 3. *in nov. edit.* *cap.* 2. *dub.* 12. 2.
20. & 26. *Valeat.* 2. 2. *dip.* 7. 9. 3. *præm.* 2. *col.* 2. *corol.* 2.
Nec obstant in contrarium adducta, quia illius polsidentis,
& conjugii dubitantes est examine, an res sit aliena,
& matrimonium validum; ut subditu non est examinare su-
perioris præceptum, sed obediens, dum de ejus iustitia
certus non est.

mare certum iudicium, fed dubitare possunt. At id praefaci
supponimus esse sufficientia indicia ad dubitandum, & elo-
talia non esset, sed dubitando pectaretur, id tantum proba-
bit, teneri non subditos id dubium deponere. Ceterum
quandiu non deponunt, non posse tenet illam exequi. Ad e-
x. collat ex dicendi *num. leg.* & *z.* & *z.* Ad 3. dico, huic
non subdito non confare, an principis pectet, necesse pre-
terea, elo id condonet, potes ipso non peccante peccare;
una Principis id dubium non habet: at non subditibus
de jutitia belii. Ad 4. factor id expedire, quando talis est
Rex, ut merito eius conscientia hinc possit amici illi us:
peccus quando ex sufficientibus indicis sunt omnino dubii de jutitia
belii. Ad ult. dicto di paremelle rationem, nam in lite
dubia iudicis est merita causa utriusque litigantis inquirere,
& sententiam ferre: et ita quando causa dubia est, iule
tergere litigant, & causidic utriusque patrocinantur. At
interced bellum, et profere sententiam, & mandare execu-
tioni contra alterum Principem, quod non licet, dum causa
est dubia.

16 Nomine vero fiducitorum, ut in dubio huc iudicetur bel-
li, vel alterius rei praecepto, obediens licet, intelliguntur
non solum fiduci indigena, sed etiam alienigena mercede
concedebat, qui continuo stipendiis sub eodem Princeps antea
concedebant, tam tempore bell, quam pacis: secutus de illis, qui
tunc temporis concuruerant. Atque ita docent *Acumen*, utro-
que tempore *Armilla*, *Navarra*, *Vasconia*, *Molinis*, *allegatis n. praed.*
Salas, 2. 2. 21. *trad.* 8. *disput.* unic. *fist.* 26. *nun 268.*
et reddit optimam rationem. *Molinis* hoc si *fiduciarii* repu-
niant tamquam famili, qui similiter in dubius tenentur par-
tere heris qui ante illos concuruerant. Quare duas *Syloph.*
bell. *subell.* *quasi.* 9. *dicit.* 4. *at* *fiduciarios non excusari;*
heres intelligi de *iis*, qui ante bellum tales non erant. Et
permodum addit. *Molinis* hōs fore teneri ad majorēm diligentiam ad-
bendā, quando aliquia iustificis indicia apparent, quam
indigenas: & si multum pondeat in eam partem, ut bellum
sit impensus, & integrum sit illis discedere, quia transit
tempus, pro quo opere suas locaverant, tenebuntur dis-
cedere, ut obediens excludatur. Præterea, quia quando-
ut eterque coniug dubius est de valore matrimonii, neuter
potest alter potest debitum redere, ut probauimus
lib. de *matrim.* *disput.* 41. *nun 55.* Ergo cum tam superior,
quam fiduci dubitet, an res praecepta sit licita; nequit
fiduci subditus, eo dubio persisterre, obediens. Atque ita
ita docent *Banaz*, 2. 2. *quasi.* 40. *art.* 1. *ub.* 6. *concl.* 3. *Petr.* de
Ledes, 2. 2. *tom.* *sum. tract.* 3. 6. 12. *concl.* 21. *Salas* 1. 2. *quasi.*
2. *trat.* 8. *disput.* unic. *fist.* 26. n. 275. *Manuel* 1. *rem.* *Jun.* 2.
edit. 1. 2.6. *concl.* 4. 5. *Quare dum D. August.* *lib.* 22. *contra*
Fausum, *relatis c. quid culparum* 23. *quasi.* 1. dicit iniqui-
tatem praeceptiorum imponendo praeceptum, non impedit
obligationem obediens in fiducio; intelliguntur, quando iniqui-
tas est per modum: ut quae Rex habens iustiam, bellan-
tiam, ducitur passione, aut animo vindicta, ut bene-
explicat ibi *Turram*. *num.* 3. Atque similiter credo fiduci-
tum non teneri obediens, et certus etsi rem esse licitam,
at dubitate, excedentes limites potest superioris: quia
dubitans, aut sit supradictus, vel præter regulam. Si certus esset
dubitans, et sit supradictus, tenebuntur discedere.

¹⁷ Subditos autem tunc tantum in eo dubio excusari, *Cordub.* in questione, lib. 1, quest. 39, prop. 1, vers. 1, si vero isti
rebellantes, quando obediunt superioris coadi ut militis ad-
scribunt, quia ratione solius pollofessionis superioris ad princi-
pium exculpati subditos obtemperantes, in eo dubio.
Ergo quando nullum est praecipuum, minime excusantur
at medium *Cayster.* 2. 2. quath. 169. artic. 2. circa fiduc. 14.
dub. 2. ait, non opus est ad hoc praecipito expresso: sed
tatis esse tacitum, quale impositum sentetur eo ipso quod
Principes bellum inducunt; vult enim eo ipso, ut subditus ne-
cessarius ad bellum vadant, et ut militis adscribant, nec oblet-
ur probandum lib. 2. de matrim. disput. 41. num. 56. cuius ra-
tio est, et si fundi diribantur careat iura negotiorum. Ex quo
superiorum quoque dubitare, an se supra, vel prater regu-
lam, quia adhuc non sufficiatur superiori possecio eo dubio
persilente, utpote quo est precipendi ea sola, qua secun-
dum regulam stat, ut posset licet obdiren, perfecte
facere, cum res praecipita sit licita. Quod si superior dubi-
taret, aut credet, rem a se praecipitem eis illicitatum, aut
supra summa potestatem, subditus autem non dubitaret, sed
crederet rem esse licitam, & contentum intra potestatis li-
mites, videtur non teneri subditum obdiren: quia conjux
non dubitanus de matrimonio veritate, et si possit reddere con-
jugi dabantur, & sic male petenti, at non tenetur reddere, ut
probabimus lib. 2. de matrim. disput. 41. num. 56. cuius ra-
tio est, et si fundi diribantur careat iura negotiorum. Ex quo

18 Celsante tamen precepto expresso, vel tacito non licet subditus probatissimum dubitabimur de re alicuius predictae, illam exequi, eo solùm quod noscent suum Prelatum sentire rem illem esse licitam, nisi ea auctoritate scien-
tia est, ei quod dubitanter caret jure petendi. Ergo similiter superiori dubitanti, aut credenti, rem esse illicitam, & sic male petenti obedientiam in ea re, non tenetur subditus ob-
dire, et si non dubitet, sed credit rem eis licitam, & clau-
fam interterminos potest. At credenti tunc subditum

obedire. Ratio est, quia in re illa obedientia est superiori debita, eti ex conscientia erroris superioris putet illi nisi debitam non esse: sicut si quis ex errore putet rem a me possidam non esse suam, & male petat libi reddi tamquam suam; tunc sciens esse suam, redire illi. Nec oblat exemplum de coniuge adiudicatum: quia coniugis non dubitanus est certus de matrimonii valore, & alterius ex errore dubitate; quod si de hoc effecit certus, teneatur utique redere propter rationem dictam.

22 Tertio limitatur, nisi dubium subditum sit circa fidem, ut si dubitet, ab hominem intercesserit, aut aliud delictum commiserit, sed cum irregulatitudine incurrit, tunc enim iustus a superiori non potest in ea irregulatitudine dispensari, ut celebret, nec teneatur, nec potest obediens. Ita docet *Vulg.* 1. c. 9. 19. art. 6. *diss.* 66. c. ult. n. 50. *Sayr.* *Claus.* *reg.* *facti*, lib. 1. c. 13. n. 3. Et ratio est: quia in dubio facti tenetur illi partem ratiōne sequi, credendo se irregularem, ut tradunt communiter *Doxas* in *real.* de *irregularit.* Quia limitatio vera est, quies in dubio facti circa censuras tenetur quis se reputare censura ligatum; quia tunc consuetum rem praeceptam esse illiciatum. Addit tamen bene *Vulg.* ubi cum multum sit superioris prudentia fiduciam, contingeri aliquando posse, ut etiam tale dubium circa factum positi, & debet tunc subditum depone. Videantur que diximus circa hac lib. 1. *opus operis*, c. 10. n. 28.

23 Quarto limitatur quando subditus dubitus, an res praecpta sit licita, vel supra iubentis potestatem, iubenter rem valde difficultem, aut libi nimis molestiam exequi, ut longam abstinentiam, aut longum iter, vel alius opus valde austeraur: tunc enim non teneretur statim parere, donec rem a matre difficultus constaret eas licitam, & intra limites potestatis superioris claudam esse quia tanta rei difficultas, una cum dubio potestatis imprudentia, preponderat potestitione superioris, & facit potius liberari iubilum, quia eti communiter odiosa sit, ut in hoc case non est talis reputanda. Item quia id multi *Doxas*, quos retulimus lib. 2. de *matrim.* *diss.* 43. n. 2. docent dubitatem de servitu alterius conjugis, quem liberum putabat, non teneri obediens Ecclesie praecepti reddere debitum, ob dampnum libi immensus fastidientia ex copula matrimoniorum, quod irritum erat, & sic cadenti jure illius dispendi. Et licet contrarium remittimus ibi n. 5. id fuit, qui probavimus nullum inde dannum immovere, supponentes eo damno imminentem verisimilius esse illam doctrinam. Et ita tradit *Sot.* de *sever.* num. 7. 3. 9. 2. *cotul.* 1. *vers.* 1. *refus.* sic etiam ibi *Tatia* aut *ingress.* verb. *ipso ingressu*, c. 1. n. 49. C. de *facti*, *Eccel.* *Sayr.* lib. 2. *claus.* *reg.* c. 1. n. 40. *op.* lib. 12. c. 16. n. 7. Et *Sayr.* lib. 2. c. 9. 21. *real.* 3. *diss.* *univ.* *scit.* 17. n. 154.

24 Ultimo limitatur, nisi ex obedientia in eo dubio timeratur magnum proprium, aut tertius perforce damnum in rebus, huius, vel tam corpori, ut si superior interroget de proprio, aut tertii delicto, & eti dubium, ad iudicium posset: tunc enim in eam partem inclinandum est, in qua est minus damni, & periculi, & ex eis amplectenda. Atque proinde in praedito case non est obediendum in codubio, quia maius est periculum, & dampnum illud immensum, quam semel non obediens: & haec iuncta cum dubio illo preponderanter iuri superioris. Item quia in dubio iudicium non est, & ei de cuius damno agitur: eti enim subditus non sit in potestione sua libertatis, etiam in potestione iuste securitatis, seu juris, qui potest ei a rebus periculis conservare. Unde non tenetur ea se confidere, nisi confit superiori iuste praepercire. Atque ita docent *Arag.* 2. 2. q. 59. art. 2. *sol.* 497. *scit.* *dub.* *aliquis.* *Banne* lib. 1. dub. 2. *sever.* *mem.* 3. q. 2. *conclu.* 2. *Corad.* *qnsfranc.* lib. 3. q. 8. col. 5. *claus.* *facta* pars. *Tatia* c. 1. n. 48. *Mitri* 1. c. 2. q. 19. art. 6. *sol.* 308. col. 2. *vers.* ex his principiis. *Ludov.* *Lopez* 1. p. *infirmit.* 2. 56. *Sayr.* ed. c. 13. lib. 1. p. 44. *Manuel Rodriguez* 2. *sever.* *mem.* 9. q. 3. & *ordin.* *judicium* c. 7. n. 12. & *regular.* *tom.* 3. q. 19. art. 4. & 6. *Benito* lib. 12. de *irregularit.* c. 3. num. 3. *commentari* litera X. *Leonard*. lib. 2. de *infirmit.* c. 1. dub. 9. n. 77. & c. 31. *alib.* 3. n. 10. *Sayr.* lib. 2. c. 21. *real.* 3. *diss.* *univ.* *scit.* 17. n. 175.

25 Hinc deducitur, quando exercitio rei praecepte differri potest, ac minus damnum timetur ex dilatatione, quam ex prompta executione, differendam esse executionem mandati, donec examinetur, an obediendum sit. Atque ita docent *Contra reg.* *peccatum* c. 1. p. 7. n. 5. *ad finem.*

26 Sed quid si superior praecepit aliquod sub conditione, de qua dubium est, an sit impleta, necesse? *Sayr.* 1. 2. qu. 21. *real.* 8. *diss.* *univ.* *scit.* 19. num. 177. *in fin.* dicit teneri obediens: quia est dubium facti, in quo est sequenda pars turor, quod ait intelligi, quando subditus potest obediens aliquo magna incommode. Oppositum tamen dicendum est, nempe subditum tunc non teneri obediens, quia praeimum est conditionem non esse impletam, ut ollendimus lib. 4. *opus operis* c. 16. n. 3. & c. 23. n. 29. dum fieri est de voto conditionali. Sed ante impletam conditionem praeceptorum illud non obligat subditum. Ergo in eo case non tenetur subditus obediens.

27 Id demum obviandum est, in casibus, in quibus ratione dubius non tenetur subditum obediens, idemcendum esse, quanvis praecepit sub excommunicacione laicorum pena imponatur: quia excommunicatione imponi nequit, si tunc est.

At ex pravo fine transgrexii regulam non obligantem ad culpam, sit culpa, & ex bono fine sit opus virtutis? num. 14. Quando sit culpa in tali transgressione facta ex negligencia, vel libidine, & an communiter accedit in ea culpa venialis? num. 15. *Transgressio ex contemptu an sit mortale, & quando sit contemptu?* num. 16. *An si contemptus transgrexii ex confusione?* num. 17. *An ex confusione transgredientur regulas sit mortale, quando adhuc propostum vel omnes, vel precipitas non obviandis?* num. 18. *Quid si adhuc animus servandi atque solam ex precipitis reguli?* num. 19. *An si mortale decretum religiosi non servandi regulam, nec praecepum superioris, nisi quando sub mortali obligante, manifestum est, regulam obligare sub mortali, quia fecula regulam efficit etiam talis obligatio, ratione alterius praecepti.* Et ita docent *D. Thom.* ab omnibus receptus, 2. 2. *quasi.* 186. art. 9.

6 Sed difficultas est, an tunc sit duplex culpa mortalitatis, aut duplex malitia specifica in confessione explicanda, altera contra id praeceptum, altera vero contra regulam? Quia in re certum est, non omnia alio praecepto obligantur, quae in regula continentur, contineri in illa cum intentione ea pecuniarier praecepint, ita ut secluso alio praecepintur per regulam, sed aliquando proponi simplieriter cum intentione reducendi in memoriam talia praecepta, ac illa commandandi. Quod reddit docent *Cajet.* 2. 2. q. 186. art. 9. *et Val.* 2. 2. diss. 10. 9. 4. *punct.* 5. paulo post principi, qui bene subdit, transgrexionem talis praecepti, nec eis speciale peccatum, nec gravius eo, quod sit contra regulam; quia hac per regulam non fore praecludendum mentem institutoris regulare esse, nonnullam obligationem inducit. Atque in dubio existimo non fore praecludendum mentem institutoris regulare esse, nonnullam aliquam obligationem inducere circa res illas alias praeceptas in regula contentas, nisi id aperte explicet, aut ex manutextis indicis colligatur, ut quia includuntur in rebus promisum per vota, ut si regula praecepta non fornicari, non furari, quae sunt contra vota calcaria, & paupertatis. Et ratio est, quia ex genere suo plus damnificum, ut auctoritate novas obligations in eadem re inducere; atque adeo ea intentio Legislatoris praecludenda non est, ut portet qui summa ope inititus spirituali religiis forum utilitate proficeret. Item quia in dubitis, & obiciis est alio amplectendum id, quod est minimum, reg. in obiciis, et reg. in venialibus, sed obligantur ad res in regula contentas eo modo, quo in ipsa continentur: nempe, si continentur tamquam praecepta obligantia sub mortali, tenentur sub mortali, si solum ut obligantia sub veniali, tenentur sub veniali, si solum ut consilia sub nulla culpa obligantia, ad nullam correspondit enim obligantur. Ita explicitatur de fratribus Minoribus, qui non tecumque promittunt obedientiam, sed explices promittunt servare regulam Divi Francisci, in eis si id est, in primis quia, de *vers.* *confess.* in 6. & *Clem.* 1. q. cum igitur in primis, *vers.* *declaramus* ed. it. Et ratio est, quia religiosus promittens servare regulam, vel obediens, secundum regulam, non pronuntiis singula in particulari, & collecti; sed solum mores suos iuxta regulam praecriptum componere, les obediens secundum regulam. Ergo eodem modo intelligitur obediens, qui regula praeferit, & obligat: & alias periculosis omnes effici, ac multis passim peccandi ruinis exppositi religionis status, cum multa ministraria in regulis praeferuntur, quae facilissim est transgrexi. Atque ita docent *Hieron.* 3. qu. 21. *Angel.* *verb.* *religiosus*, num. 28. *Sylvius* *verb.* *religio* 1. qu. 8. *diss.* 1. & qu. 11. *diss.* 5. *Vulg.* 2. qu. 96. art. 4. *diss.* 162. c. 4. n. 16. atque idem probavimus alios referentes loquendo de juramento praedito servandi statu, alios communiter lib. 3. *opus operis*, c. 14. n. 2. Et non omnia contenta in regulis obligantur sub mortali, docet etiam *D. Thom.* ab omnibus receptus 2. 2. q. 186. art. 9. *corpor.* & 1.

2 Immob hoc est verum, etiam si vovens observare regulam intendenter se obligare sub mortali, aut veniali ad singularia in regulis contenta ex errore, qui putavit ita exigere professionem illius religionis, quia in re tantummodo intendit profecti id, quod eius religionis professio exigebat, & major obligatio est voluntaria, utpote quia ex errore circa finem processit; & ita non obligabit votum, iuxta ea quia diximus lib. 4. c. 2. art. 11. n. 10.

3 Hinc deducitur, minus verum esse quod tradit *Hieron.* quodlibet. 6. 9. 17. nempe omnia contenta in regulis *D. Augustini* obligare sub aliqua culpa, quia in eis principio dicitur: *Hoc sunt, qui ut observant precipitum.* Atque idem dicit *Cajet.* 2. 2. q. 186. art. 9. circa solit. ad 2. tamen non omnia in ea contenta obligare sub mortali, & *rom.* 1. *opuscul.* *real.* 25. q. 1. in fine corpor. ad regulam *D. Angel.* cadere sub obligatione mortali, non mortali. At melius *Sylvius* *verb.* *religio* 1. q. 11. *diss.* 1. at, vel *verb.* *principius* referri ad duo charitatis praecepta, quae ibi praemitterat; vel, si referatur ad omnia, sum largè, pro *monasterio* quod aperte indicat multitudinem rerum, & parvitas eorum, quae potest subiungi. Atque ita tradit *Ang.* *verb.* *religiosus* n. 28. dicens, *impropriari verbum (principius) ob subiectam materiam.*

4 Sed explicandum est, quando regula obligat ad culparum mortalem, vel veniale: ad cuius explicationem praemit ex mente *D. Thom.* 2. 2. *quasi.* 186. art. 9. ut clarissim explicat ibi *Cajet.* initio quatuor rerum genera in regula continetur. Primi generis sunt, que alias sunt in praeceptis divino politivo, aut naturali, aut ecclesiasticali, non ita notabiliter auget, ut sit necessario detegendum in confessione latuus religiosi, dum ex malitia peccat, non esse speciale peccatum, licet aliquantum reddat gravius, nisi quando ex intentione peccaret, ex divinorum beneficiorum contemplatione; in quo eventu efficit etiam specialis malitia necessario factenda in facultari. Quare major illa, gravitas peccati religiosi, dum non est specialis contra ejus vota, non ita notabiliter auget, ut sit necessario detegendum in confessione latuus religiosi, ut vel sit illi percipiatur.